

DANIËL, JOSEPH, BENOÎT MARESKA

Studenten krijgen dikwijls de opdracht, om als oefening, opzoekingen te doen rond een bepaald thema: persoon, gebouw, gebeurtenis, enz. Vaak komen daarbij interessante gegevens aan het licht die weinig of helemaal niet bekend waren. Maar wat gebeurt er achteraf met deze studies die dikwijls het resultaat zijn van lange opzoekingen?

Het gebeurt meer dan eens dat zij, na beoordeling, ergens gedeponereerd worden en daar een stille dood sterven, en dat is natuurlijk spijtig. Een student uit de Eerste Kandidatuur Geschiedenis kreeg verleden jaar de opdracht een biografie op de stellen van Dr. Mareska.

Deze 19e eeuwse Gentse figuur verdient zeker eens terug in herinnering gebracht te worden, reden waarom wij hier deze studie publiceren.

VOORWOORD

Mijn dank gaat vooral naar Luc Lievijns, leeszaalverantwoordelijke en Wis Geysens, departementsverantwoordelijke van het Amsab Museum, alsook voor Geertrui Coppens van het Liberaal Archief.

Ondanks de weinige informatie die ik er gevonden heb, vestigden zij toch mijn aandacht op minder voor de hand liggende bronnen.

Ook Prof. Dr. François mogen we niet vergeten, evenals de vele archivariissen die hun archiefstukken ter beschikking stelden.

INLEIDING

Deze biografie is uitgegroeid tot het boeiendste en het meest leerzaam werkje uit de eerste kandidatuur. Het wekenlange lezen van verschillende en verscheidene registers (niet onmiddellijk de meest boeiende literatuur), het soms vertwijfeld zoeken naar meer informatie, het ontcijferen van handgeschreven brieven, ...; dit alles deed Daniël-Joseph-Benoît opnieuw leven.

AFKORTINGEN

- A.G.: Administratief gebouw van de Stad Gent.
A.M.: Amsab Museum.
A..R.: Algemeen Rijksarchief van Beveren-Waas.
A.RUG.: Archief van de Rijksuniversiteit Gent.
L.A.: Liberaal Archief.
M.W.G.: Museum voor de Geschiedenis van Wetenschappen.
O..B.G.: Openbare Bibliotheek Gent.
S.A.: Stadsarchief.

HOOFDSTUK I: Privéleven

Op 9 september 1803 werd te Gent Daniël Joseph Benoît Mareska als tweede kind van het echtpaar Guillaume Mareska en Catherine Daenens geboren in de Rue Wandelsteghe, n° 126 (1). Zijn vader, geboren te Leuven op 15 mei 1762 en overleden te Gent op 22 maart 1834, was cabaretier. Als bierverkoper bezat hij een café, genaamd De Roosenhoed (2). Zijn moeder, geboren te Gent in 1761 en aldaar overleden, staat ingeschreven als huisvrouw (3). Hij had een oudere zus, nl. Maria Thérésia Mareska (°3 augustus 1800), die van beroep partikulier was en een jongere zus, Carolina Joanna Mareska (°25 december 1804), die huisvrouw was en in 1832 huwde met Honorez Anthonius, van beroep kapper (4).

Op 6 januari 1832 huwde Josephus Mareska met Thérésia Philippina Beyaert (5). Zijn vrouw werd te Gent geboren op 1 april 1808 om twee uur 's morgens in de Sint-Lievensstraat (6). Haar vader, Leo Beyaert, werkte in een blekerij en haar moeder, Marie Jeanne Beyaert, was huisvrouw (7).

Josephus en Philippina Mareska kregen in de Lange Meire n° 22 een dochter (8). Hun dochtertje kreeg de naam Elvina Maria toegewezen (°2 oktober 1834). Zij huwde in 1855 met Ernestus Alepsis Bernard, van wie ze een zontje kreeg: Petrus Beyaert (9).

Na twintig jaar in de Lange Meire n° 22 gewoond te hebben verhuisde het echt-

paar Mareska in 1854 van huis. Sindsdien woonden ze in de Lange Meire n° 10 (10). Helaas van korte duur. Daniël Joseph Benoît Mareska overleed er op 31 maart 1858 (11).

Zijn vrouw Thérésia Philippina Beyaert volgde hem 17 jaar later. Zij stierf op 67-jarige leeftijd in de Dwarsstraat, 1875 (12).

HOOFDSTUK II: SOCIAAL LEVEN

Het verenigingsleven van Joseph Mareska was verweven met zijn sociale activiteiten en omgekeerd. Het was echter vrij moeilijk al deze verenigingen ten gronde te behandelen (welke functie bekleedde hij in die verenigingen, hoe lang,...), dus volgt hier een opsomming:

* In 1834 was Mareska medestichter van de Société de Médecine de Gand.

* Hij was lid van de Provinciale Geneeskundige Academie.

* Vanaf 1840 werd hij benoemd tot hoofdgeneesheer aan de Gentse centrale gevangenis.

* Hij was ook lid van de commissie belast met het opstellen van de eerste nationale pharmacopea, die in 1854 gepubliceerd werd: Pharmacopea Belgica Nova (14).

Verder was hij (15):

* Lid van de Medische commissie van Oost-Vlaanderen en van de Provinciale Commissie van Statistieken.

* Hij was tevens lid titulatis van de Koninklijke Academie der Wetenschappen van de gemeenschap van Gent.

* Lid van meerdere andere nationale en buitenlandse wetenschappelijke verenigingen.

* Ridder in de orde van Leopold.

* Corresponderend lid van de Academie der Wetenschappen en letterkunde van Brussel.

* Stichtend-lid en één van de commissaris-directeurs van de Vereniging der Geneeskunde van Gent.

HOOFDSTUK III: WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

Mareska voerde persoonlijk slechts weinig wetenschappelijk onderzoek uit. Hij was zeer geïnteresseerd in de vervalsing van de levensmiddelen, waaraan hij enkele publicaties wijdde.

Zijn andere scheikundige publicaties zijn veel meer het resultaat van het onderzoek van zijn bekwame medewerkers F.M.L. Donny (16).

Mareska heeft geen groots scheikundig onderzoek uitgevoerd, maar verzorgde zijn lesopdracht naar behoren. Als geneesheer en wetenschapsmens heeft Mareska echter grote verdiensten door zijn onderzoek in verband met de Sociale geneeskunde, de arbeidsgeneeskunde en de epidemiologie.

Zijn publicaties over deze onderwerpen zijn nuchter en zakelijk en getuigen van een helder inzicht en een directe betrokkenheid.

Deze rapporten hebben zeker mede aan de basis gelegen van de ontvoogding van het Vlaamse volk (17).

HOOFDSTUK IV: ONDERWIJS

Mareska's kinderjaren heten lastig te zijn geweest, desondanks kon hij dankzij z'n begaafdheid, doorzettingsvermogen, karakter en talenten aan de universiteit van Gent studeren (18). Op 20-jarige leeftijd kon hij mits een beurs zijn intrede doen aan de universiteit (19).

Tijdens zijn studentenjaren werd hij tweemaal bekroond voor zijn antwoorden op universitaire prijsvragen (20). In 1823 werd hij laureaat aan de universiteit van Luik voor zijn verhandeling over de theorie der limieten. *Theora limitum ejusque usus exemplis illustrata*. In 1825 aan de universiteit van Gent voor zijn studie over de theorie van de "Caustiques", *De causticis per reflexionem et reflexionem investigationes duae mathematicae* (21).

Mareska promoveerde in 1826 tot doctor in de wis- en natuurkundige wetenschappen met een proefschrift dat handelde over de wetten van de dynamische electriciteit (22).

HOOFDSTUK V: BEROEP

Onmiddellijk na het behalen van zijn doctoraat in de wis- en natuurkunde werd hij benoemd tot leraar wiskunde aan het Koninklijk Atheneum te Gent (23). Hij werd eveneens aangesteld als secretaris van de in 1827 opgerichte School voor Kunsten en Ambachten, die verbonden was met de faculteit wis- en natuurkunde, en werd tegelijkertijd benoemd tot amanuensis in het Scheikunde Laboratorium van C.A. BERGSMA, die in deze school buitengewoon hoogleraar in de toegepaste scheikunde was (24). Op 5 december 1829 verdedigde Mareska zijn proefschrift over het profylactisch gebruik van hypochlorieten. *De chloruretorum oxydrum uqu prophylactico et medico*, en promoveerde ermee tot doctor in de geneeskunde.

Op 12 oktober 1830 werd de faculteit der Wetenschappen te Gent door het voorlopig bewind afgeschaft. Zich beroepend op het pas in de grondwet opgenomen beginsel betreffende de vrijheid van onderwijs, richtten E. Jaeque-

mijns, C.A. Morren en Mareska op 27 december 1830 een vrije faculteit van de wiskunde en de natuurwetenschappen op. Jaquemijns zou de scheikunde doceren, Morren de biologie en Mareska de wis- en natuurkunde. Omdat Jaquemijns begin 1831 aangehouden werd (de reden van deze aanhouding heb ik niet kunnen achterhalen) nam Mareska vanaf deze periode ook de leeropdracht Scheikunde op zich (26).

Wij moeten zeker zijn bijdrage vermelden aan het samenstellen van het apothekershandboek, een werk dat volgens de regering zeker moest gepubliceerd worden. Mareska stond steeds klaar voor alles en iedereen en weigerde nooit z'n steentje bij te dragen wanneer het om een nuttig werk ging (27). Bij de definitieve herinrichting van het universitair onderwijs in 1835 werd Mareska te Gent bekroond tot buitengewoon hoogleraar die uitsluitend belast was met het onderwijs in de scheikunde, en dit zowel in de faculteit der Wetenschappen als in de Speciale scholen.

In 1844 werd hij bevorderd tot gewoon hoogleraar. Bij de oprichting van de normaalschool in 1848 werd Mareska aldaar eveneens belast met de scheikunde. Mareska werd tijdens zijn universitaire loopbaan verscheidene keren verkozen tot secretaris of decaan van de faculteit der Wetenschappen (29).

In het begin van zijn professionele loopbaan hield Mareska zich intens bezig met het onderwijs in de scheikunde. Getuige hiervan is de geannoteerde 2-delige vertaling, die hij in 1840 samen met zijn collega H. Valerius liet verschijnen van het Duitse standaardwerk van F. Wöhler (1800-1832) over de anorganische en organische scheikunde: *Cours de chimie inorganique et organique de Wöhler* (30).

HOOFDSTUK VI: PUBLIKATIES

Mareska publiceerde een hele reeks van wetenschappelijke werken, vooral de klemtoon leggend op de biochemie. Een aantal voorbeelden - niet vermeld in het *Liber Memorialis* - zijn (31):

- * *Cours de physique et de chimie industrielle* (Diktaat opgenomen door E. Boudin aan de universiteit van Gent) Gand, 1839-1841. In-8°.
- * *Cours de chimie organique* (diktaat opgenomen aan de universiteit van Gent door Guillaume Fredericks), Gand, 1841. In-8°.
- * *Rapport sur les falsifications des matières alimentaires*, Bruxelles, De Mortier, 1848. In-8°.
- * *Des progrès et de l'état actuel de la réforme pénitentiaire et des institutions préventives*, s.l., s.d. In-8°.
- * *Rapport sur une mémoire relatif à la dysenterie qui a régné épidémiquement dans la garnison de Gand en 1840*, Gand, s.d. In-8°.
- * *Rapport sur la mémoire de Mareska, relatif à la nature et au traitement de la goutte et considérations sur les théories chimiques de cette maladie*, s.l., s.d. In-8°.

Mareska heeft ook een aantal rapporten geschreven uit een meer sociale ooghoek, wat zijn persoon bij het overgrote publiek meer faam gaf. Deze werken vond ik heel belangrijk en daardoor heb ik de belangrijkste geraadpleegd. Hier volgt dan ook een korte bespreking van deze:

Mareska's eerste studie met sociaal-hygiënische inslag betrof de gezondheidszorg van de gedetineerden in het Gentse Rasphuis; zij werd door Ed. Ducpétiaux in zijn boek over de hervorming van het gevangeniswezen opgenomen (32). De arts legde de nadruk op de tuberculose en de neurotische depressie, de twee voornaamste gesels in de toenmalige gevangenissen, en hangt een benauwend beeld op van de geringere gesel der pederastie waar de gedetineerden zich in grote getale aan overgaven. Deze studie die zeer algemeen was gehouden, was maar de aanloop voor degelijker werk (33).

Van 1840 tot 1845 en later in 1849 wijdde Mareska, meestal in opdracht, zijn aandacht aan de epidemische ziekten. Ondermeer werd hij door de Provinciale Geneeskundige Commissie van Oost-Vlaanderen naar Mere en omgeving gestuurd om in die herhaaldelijk door tyfuskoorts geteisterde streek te prospecteren en uit te zien naar maatregelen die de kwaal konden voorkomen (39). Het rapport opgesteld door Mareska in 1848 over de middelen om de verspreiding van de tyfuskoorts te bezweren, was een nog betere gestoffeerde aanklacht tegen het pauperisme in Vlaanderen. Het beslaat zes bladzijden, maar is heel wat zwaarder van inhoud dan de woorden voorwenden (35). De schamele middelen van een gemeentelijke weldadigheid is heel schoon en gewenst, maar sinds 1845, 1846 en 1847 was de sterfte verdubbeld. Mareska stelde onmiddellijk de oprichting van tijdelijke hospitalen voor om de hulp te centraliseren, maar de enige doeltreffende redding was de verbetering van de sterfelijke toestand der geteisterden.

De aardappelplaag van 1845-1847 had over ons land veel ellende gebracht. Aan het probleem besteedde de Gentse arts twee wetenschappelijke geschriften. Met zijn collega, Jean Kickx, hoogleraar in de plantkunde, schreef hij een rapport voor de minister van buitenlandse zaken en landbouw over de verwoestingen door de veroorzakende parasiet. Middelerwijl eist Mareska ook reglementen tegen de vervalsing van de voedingsmiddelen (37); hij wees op de ontoereikende voorschriften die alleen de fabrikant en niet de verkoper van gesofistikeerde eetwaren troffen; aan organische producten voor uitwendig gebruik zoals tabak, olie, zeep, vet, ... kunnen giftige stoffen zonder controle of beteugeling bijgemengd worden.

In 1845 wordt Mareska met vier andere geneesheren naar Hemiksem gezonden om een onderzoek in te stellen naar de sanitaire toestand van het tuchthuis dat in de oude St. Bernardusabdij gevestigd was. Men had die inrichting herhaalde keren als zeer ongezond bestempeld; de opheffing werd overwogen doch de Bestendige Deputatie van de provincie Antwerpen verzette zich. Mareska's rapport na de inspectie ging onmiddellijk naar de kern van de zaak (38), het

bestudeerde de topografische ligging, de schikking van de lokaliteiten, de waternvoorziening, de afvoer van de residua, de bevolking, de heersende ziektes, het sterftcijfer dat meer dan het dubbel is van enig ander tuchthuis, de nefaste invloed van de zwaveluitwasemingen der nabijgelegen steenovens, het dieet en het huisregime. Hij besloot: "St.-Bernard te Hemiksem is het meest ongezonde tuchthuis van het land en van ver daarbuiten, het is onmogelijks er een moraliserende of intimiderende invloed van welke aard ook op de gevangenen uit te oefenen, de inrichting is daarenboven overbevolkt, er is plaats voor 500 gedetineerden en bestendig zijn er boven de 900".

Resultaat: de inrichting werd opgeheven; in 1867 werd er een militaire opslagplaats ondergebracht en in 1844-1845 was zij een interneringsoord voor de zogenaamde politieke delinquenten (39). Het jaarverslag van 1849 over de toestand van de Gentse gevangenis was voor Mareska de gelegenheid om opnieuw het hem zo geliefde strijdros te bestijgen. Het aantal gevangenen in een tuchthuis was zo groot, ze leefden er opeengepakt, ze waren ondervoed, ze sliepen met twee of meer in 1 cel: wat een broeinest van ziekte en moreel bederf was!

Verreweg de best sociaal-medische studie van Mareska is diegene die hij met J. Heyman liet verschijnen: *Enquêtes sur le travail et conditions et morale des ouvriers employés dans les manufactures de coton à Gand*. De monografie van 267 bladzijden, grotendeels Mareska's werk, bezorgde met één slag aan de auteur een solide reputatie van wetenschappelijke degelijkheid (40).

In al zijn aspecten werd het probleem uitgediept met een uitzonderlijk rijke dokumentatie in statistieken, tabellen en bibliografische referenties; een doctorandus in de sociologie zou daar terecht trots op zijn. Zo'n wetenschappelijke verhandeling moest de wereldliteratuur veroveren, men vindt ze inderdaad in alle historische werken betreffende hetzelfde onderwerp vermeld (41). Met een grote kennis van zaken en met een niet minder grote liefde is Mareska, die het gemoed van de arbeiders kende als niet één, overal binnengedrongen en heeft hij van stukje tot beetje alles wat tot zijn onderwerp behoorde uiteengegrafeld en naderhand overzichtelijk geconcretiseerd.

Kritische zin en nauwgezet nuanceringsvermogen hebben de auteurs gespendeerd om de analyse van de meegaande en beïnvloedende factoren op te drijven en vol te houden, niets werd onverlet gelaten.

HOOFDSTUK VII: RIJKDOM

In z'n testament stonden als belangrijkste erfgenamen zijn vrouw en zijn dochter vermeld. De erfenis bestond voornamelijk uit onroerende goederen en gehypothekeerde uitgaven.

* Onroerende goederen

In de gemeente Letterhoutem bezat Mareska vier stukken grond en een kleine boerderij in de Landstraat of Bischopsulo, die een totale oppervlakte van 23 m² bedroeg. Te Desteldonck bezat hij zes delen land en weigrond, met een oppervlakte van 350,10 m². Dit bedroeg een kadastraal inkomen van 1154,9 Fr.

* Inkomen en gehypothekeerde uitgaven

1° Een bestendig inkomen van 1904, 76 Fr., aanvankelijk op kosten van Pierre Jean Van Caneghem, nadien van Ignace Van Caneghem, beiden wonende te Aalter. Deze bleef het laatste ingeboekt in het bureau van hypotheeken te Gent, de 21 juli 1858. Overeenkomstig met het artikel van 19 oktober 1858 vermenigvuldigde men het jaarlijks inkomen met 20 (variërend van 3% tot 5%).

2° Een uitgave van 500 Fr. ten laste van Joseph van Devyer, landbouwer te Oosterzele. Deze bleef genoteerd in het bureau van hypotheeken te Gent op 15 mei 1858. De waarde van de onroerende goederen, de inkomsten en de gehypothekeerde uitgaven bedroegen in totaal 847 Fr.

3° Te Sint-Lievens-Houtem bezat Mareska vijf stukken grond, met een totale oppervlakte van 358,80 m², ter waarde van 10171, 80 Fr.

4° Te Oosterzele bezat hij eveneens vijf stukken grond op de plaats genaamd Velostraat en Cromboomveld, die een oppervlakte bedroeg van 169,20 m², ter waarde van 4556,26 Fr.

5° Tenslotte was Mareska nog de eigenaar van acht stukken grond met een oppervlakte van 139 m², gelegen te Oostakker. Het belastbaar inkomen van 372,84 Fr. werd met vijf vermenigvuldigd, overeenkomstig met het tarief. De waarde hiervan was 6449,15 Fr.

De totale som van Mareska's bezit bedroeg 23.421,25 Fr.

Hieruit kan men afleiden dat Mareska toch een appeltje tegen de dorst had.

De erfenisverklaring werd vastgesteld en goedgekeurd in het bureau van Gent 1858 (42).

HOOFDSTUK VIII: OVERLIJDEN

Onder de werken onthouden wij die over jicht en typhoïde, aandoeningen waaraan hij bezweek, want in geneeskunde is het niet voldoende over ziekten te redeneren, maar men moet ze bestrijden met aangepaste middelen. Dokter J. Mareska was jichtig van erfelijkheid. Zijn vader was wat men noemt de heer van de jicht, omdat dit laatste een laute vivere laat veronderstellen.

Het was nochtans een sober man en zijn zoon, intellectueel, was het nog meer dan hij. Zowel de een als de andere bezweken aan dezelfde kwalen: dokter Mareska ten gevolge van mentale ontwikkelingen, door de overvloed van ver-

antwoordelijke werken. Jicht is voornamelijk een vegetatieve ziekte. Men moet zware medicatie toedienen, heel schadelijk voor de nieren. Dit is de reden van de vroegtijdige dood van Mareska (43).

Daniël Joseph Benoît Mareska overleed op 31 maart 1858 om 6u30. Hij was toen 54 jaar en 6 maanden. De begrafenis vond plaats op woensdag 4 april 1858 om 10h00 's morgens in de Sint-Bavo Kathedraal (44).

BESLUIT

Daniël-Joseph-Benoît Mareska was niet afkomstig uit de hogere klasse. Desondanks is hij erin geslaagd een vooraanstaande wetenschapper te worden. Op politiek vlak slaagde hij er niet in carrière te maken, daarentegen was hij een veelzijdig man op wetenschappelijk niveau.

Als sociaal geëngageerd persoon publiceerde hij samen met een aantal andere geneeskundigen belangrijke werken die het overgrote gedeelte van het proletariaat ten goede kwamen.

Daaruit zou men kunnen afleiden dat hij zeker niet tot de conservatieve partij behoorde noch tot die van de kapitalisten. Men kan min of meer zeggen dat hij behoorde tot de voorlopers van de socialistische partij.

Dit uitte zich vooral in zijn aanwezigheid in tal van verenigingen die ook deze accenten legden.

VOETNOTEN

- (1) S.A., *Geboorteregister*, 1796-1810.
- (2) - (3) A.G., *Bevolkingsregister*, 1802-1803, 1° wijk, boek 2.
- (4) A.G., *Bevolkingsregister*, 1830-1832, 2° wijk, boek 13.
- (5) S.A., *Huwelijksregister*, 1821-1832.
- (6) - (7) S.A., *Geboorteregister*, 1796-1810.
- (8) S.A., *Geboorteregister*, 1833-1842.
- (9) S.A., *Huwelijksregister*, 1821-1832.
- (10) S.A., *Wegwijzer der Stad Gent*, 1854.
- (11) S.A., *Overlijdensregister*, 1851-1860.
- (12) S.A., *Overlijdensregister*, 1871-1880.
- (13) Dr. Burggrave, *Souvenir à mon digne ami et compagnon d'études le docteur Joseph Mareska*, Gand, La société de médecine dosimétrique, 1890, pp. 27-36 (A. RUG).
- (14) - (15) Van Sauveur, *Hommage à la mémoire du docteur Joseph Mareska, discours prononcé à ses funérailles*, Gand, 1858. In-8°.
- (16) H.G.W., *Le mouvement scientifique en Belgique* (1830-1905), Tome I, Bruxelles, Société Belge de Librairie, pp. 428-429, 1907, (bibliotheek 530).
- (17) G. Dewalque: *Mareska*, in: *Biografie Nationale*, Bruxelles, 1894-1895, kolommen 576-579.
- (18) C.B. RUG, W. Quetelet, *Notice sur Daniël-Joseph-Benoît Mareska*, Bruxelles, M. Hayer, 1860. In-8°.

- (19) A. RUG, Alfabetische registers van de ingeschreven studenten, 1823.
- (20) S.A., Inventaris reeks Universitair onderwijs, 1° afdeling - n° 8106, Gent, 1825.
- (21) - (22) C.B. RUG: Nationaal Biografisch Woordenboek, Brussel, 1987, Tome XII.
- (23) W. Quetelet, *Notice sur Daniël-Joseph-Benoît Mareska*, Bruxelles, M. Hayez, 1960. In-8°.
- (24) - (25) C.B. RUG: Nationaal Biografisch Woordenboek, Brussel, 1987, Tome XII
- (26) G. Dewalque: *Mareska*, in: Biographie Nationale, Bruxelles, 1894-1895, kolommen 576-579.
- (27) Van Sauveur, *Hommage à la mémoire du docteur Joseph Mareska discours prononcé à ses funérailles*, Gand, 1858. In-8°.
- (28) *Wegwijzer der Stad Gent*, 1835.
- (29) *Wegwijzer der Stad Gent*, 1846-1851.
- (30) C.B. RUG: *Cours de chimie inorganique et organique de Wöhler*, Paris et Gand, 1841.
- (31) C.B. RUG: *Steekkaartenbak*.
- (32) - (33) C.B.: Mareska, *Rapport sur l'état sanitaire de la maison de force à Gand pendant 1836*, Gand, 1836. In-8°.
- (34) - (35) C.B. RUG: Mareska, *Rapport sur une épidémie de fièvres typhoides à Meire, Erpe et communes environnantes*, Gand, Gyselincx, 1841. In-8°.
- (36) C.B. RUG: Mareska, *Rapport sur l'épidémie des pommes de terre*, (en collaboration avec Jean Kickx), Gand, 1845. In-8°.
- (37) C.B. RUG: Mareska, *Rapport sur les falsifications des matières alimentaires*, Bruxelles, De Mortier, 13 p. In-8°.
- (38) - (39) C.B. RUG: Mareska, *Rapport sur l'état sanitaire des détenus correctionnels de Hemixem*, Bruxelles, 1845. In-8°.
- (40) - (41) C.B. RUG: Mareska, Heyman, *Enquête sur le travail et condition physique et morale des ouvriers employés dans les manufactures de coton, à Gand*, Gand, 1845. In-8°.
- (42) A.R., *Erfenisaangifte*, n° 187, B 146.
- (43) A. RUG, Dr. Burggraeve, *Souvenir à mon digne ami et compagnon d'études le docteur Joseph Mareska*, Gand, La société de médecine dosimétrique, 1890, pp. 27-36. * A. RUG:)
- (44) C.B. RUG: Handschriftenzaal, *Doodsbrieven*, doodsbrief van Josephus Mareska.

BIBLIOGRAFIE

I. Bronnen

a) Bronnen in handschrift:

* Openbare Archieven

S.A.	<i>Geboorteregister Gent</i> ,	1796-1810.
	<i>Geboorteregister Gent</i> ,	1883-1842.
	<i>Huwelijksregister Gent</i> ,	1821-1831.
	<i>Huwelijksregister Gent</i> ,	1851-1860.
	<i>Overlijdensregister Gent</i> ,	1851-1860.
	<i>Overlijdensregister Gent</i> ,	1871-1880.
A.G.,	<i>Bevolkingsregister</i> ,	1802-1803, wijk 1, boek 2.
	<i>Bevolkingsregister</i> ,	1804-1805, wijk 1, boek 37.
	<i>Bevolkingsregister</i> ,	1808-1809, wijk 4, boek 6.
	<i>Bevolkingsregister</i> ,	1830-1832, wijk 2, boek 13.

- Bevolkingsregister*, 1833-1837, wijk 1, boek 16.
Bevolkingsregister, 1838-1846, wijk 1, boek 18.
Bevolkingsregister, 1847-1856, wijk 1, boek 0.
Bevolkingsregister, 1857-1866, wijk 1, boek 5.
 A.R., *Erfenisaangifte*, 1858, n° 187 - B. 146.
 CB. RUG, *Briefwisseling Baron Jules de Saint-Genois*, 1848.
Briefwisseling Baron Jules de Saint-Genois, 1852.
Briefwisseling Baron Jules de Saint-Genois, 1856.
Briefwisseling van Snellaert Ferdinand Augustus, 1858.
Alfabetische registers van de ingeschreven studenten, 1823.
Vliegende blaadjes, fonds II M.
 A.RUG, *Mareska: Professeur extra-ordinaire*, 1836, I a.p. 36.
Mareska: Secrétaire du conseil académique, 1840, I a, p. 60.
Université de Gand: Procès-verbaux de la Faculté des Sciences, 1836-1842.
Mareska: Vergoeding van gratis lessen geven, 1850.
Mareska: Bundelopvolging, 1858.

b) *Uitgegeven bronnen:*

- * Publicaties van private bronnen
 CB. RUG, *Doodsbrieven, Doodsbrief van Joseph Mareska*.

c) *Periodieken*

- * *Jaarboeken*
 S.A., *Wegwijzer der Stad Gent*, 1832-1858.

II. Literatuurlijst

- Calcoen Roger, *Bijdrage tot de geschiedenis van de liberale partij te Gent (1839-1857)*, Gent, R.U.G. (onuitgegeven licentiaatsverhandeling), 1983-1984, 224 p.
- Demoor Hubert, *Flitsen uit de geschiedenis van het Koninklijk Atheneum voor jongens te Gent*, Gent, RUG (onuitgegeven licentiaatsverhandelingen), 1951, 211 p.
- De Potter Frans, *Kultuur en beschaving*, Brussel, Gent, 1975. In-20°.
- Destanberg D., *De kiezingen te Gent sedert 1830*, Gent, Ad. Herkenrath, 1965, 307 kolommen.
- Dujardin Carine, *De Société Huet (1846-1851), Ideeënstudie van een progressief-liberale kring te Gent*, Leuven, K.U.L. (onuitgegeven licentiaatsverhandeling), 1983, 254 p.
- Elaut Louis, *Genese Ziekenhuizen*, Antwerpen, Brussel, Gent, Leuven, E. Story Scientia, 1976, 239 p.
- Fris Victor, *Bibliographie de l'histoire de Gand. Répertoire méthodique et raisonné des écrits anciens et modernes concernant la ville de Gand au moyen-âge*, Gand, 1907, 250 p.
- Gaus Helmut, *Pers, kerk en geschreven fictie te Gent (1836-1860)*, Brugge, De Tempel, s.d., 235 p.
- *Het Willemsfonds van 1851-1914*, Gent, Provinciebestuur van Oost-Vlaanderen, 1993, 289 p.
- Reynebau Marc, *Politiek en pers. De verkiezingen van de Gemeenteraad te Gent van 1842, 1845, 1848, 1849, 1851*, Gent, RUG (onuitgegeven licentiaatsverhandeling), 1963-1964, 203 p.
- Steels Michiel, *Geschiedenis van het stedelijk onderwijs te Gent (1828-1914)*, Gent, 1978, 379 p.

- Vandecaveye Hendrick, *Het Gentse Proletariërslied (1860-1914)*, Gent, RUG (onuitgegeven licentiaatsverhandeling), 1977-1978, 234 p.
- Van den Broeck Carla, *Monumenten, standbeelden en andere kultuurprodukten als indices van kultuurbeleid te Gent (1793-1913)*, volume 1a, Gent, RUG (onuitgegeven licentiaatsverhandeling), 1986-1987, 197 p.
- Van den Broeck Carla, *Monumenten, standbeelden en andere kultuurprodukten als indices van kultuurbeleid te Gent (1793-1913)*, volume 1b, Gent, RUG (onuitgegeven licentiaatsverhandeling), 1986-1987, 390 p.
- Van den Broeck Carla, *Monumenten, standbeelden en andere kultuurprodukten als indices van het kultuurbeleid te Gent (1793-1913)*, volume 2, Gent, RUG (onuitgegeven licentiaatsverhandeling), 1986-1987, 55 p.
- Vos Bart, *De Bataviawijk (1836-1914)*, Gent, RUG (onuitgegeven licentiaatsverhandeling), 1985, 364 p.

Omar BOURAHLI
